

**MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI NUTQ O‘STIRISH
MASHG‘ULOTLARI VOSITASIDA MUSTAQIL FIKRLASHGA
O‘RGATISH.**

*Yusupova Risolat Yusupboyevna – Urganch davlat pedagogika insituti
magistranti (yusupovar854@gmail.com)*

Annatatsiya: Maktabgacha ta’lim bosqichida bolalarning nutqini rivojlantirish jarayonida ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini oshirishga qaratilgan metodik yondashuvlarni takomillashtirish dolzarbligi ortib bormoqda. Zamonaviy maktabgacha ta’limning asosiy maqsadi – barcha bolalarni qamrab olish, ularni sog‘lom, yetuk va barkamol shaxslar sifatida shakllantirishdir. Hozirgi kunda pedagoglarning amaliy bilimlari, ayniqsa, ular tarbiyalayotgan bolalarning mustaqil fikrlash ko‘nikmalari darajasida aniq namoyon bo‘ladi.

Kalit so‘zlar : Maktabgacha ta’lim , metodika , uzluksiz ta’lim , nutq o‘stirish, muloqot, kommunikatsiya.

Annotation: In the process of developing children's speech at the preschool stage, the relevance of improving methodological approaches aimed at increasing their independent thinking abilities is increasing. The main goal of modern preschool education is to cover all children, to form them as healthy, mature and well-rounded individuals. Nowadays, the practical knowledge of educators is clearly manifested, especially in the level of independent thinking skills of the children they educate.

Keywords: Preschool education, methodology, continuing education, speech development, dialogue, communication.

Аннотация: В процессе развития речи детей дошкольного возраста возрастает актуальность совершенствования методических подходов, направленных на развитие их навыков самостоятельного мышления. Главная цель современного дошкольного образования – охватить всех детей, сформировать из них здоровых, зрелых и всесторонне развитых личностей.

В настоящее время практические знания педагогов отчетливо проявляются, особенно на уровне навыков самостоятельного мышления детей, которых они обучают.

Ключевые слова: дошкольное образование, методология, повышение квалификации, развитие речи, диалог, коммуникация.

Mamlakatimizdagiki maktabgacha tarbiya muassasalarida bolalarda mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirish asosiy yo'nalishlardan biridir. Inson taraqqiyoti jarayonida nutq, shaxs egallaydigan dastlabki va muhim faoliyat ko'rinishlaridan biri sifatida e'tirof etiladi. U asosiy kommunikativ vositadir. Yosh avlodda atrof-muhit bilan qarish qilish ehtiyoji til qobiliyatining shakllanishiga ta'sir etadi. Idrok jarayoni va og'zaki mulogot bir-biri bilan chambarchas bog'liqdir. Tarbiyachilar bilan muloqot qilish orqali maktabgacha yoshdagilar suhbatning turli shakllarini o'zlashtiradi, bunda birinchi navbatda kattalar bilan aloqada bo'lish jarayoni orqali bolalar tashkilot ichidagi dastlabki kommunikativ tajribani to'playdi. Tengdoshlari bilan muloqot esa, bolalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishning eng muhim mezonidir.

Maktabgacha yosh davrida nutq qobiliyatini shakllantirish bilan bir vaqtda, bolalarda o'z fikrini mustaqil ravishda ifodalash mahoratini o'stirishga qaratilgan uslubiy texnikalarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Hozirgi davr maktabgacha tarbiyaning ustuvor vazifasi - har bir bolaning rivojlanishiga yondashuvni ta'minlash, uni jismonan va ruhan sog'lom, kamolotga yetgan, har tomonlama shaxs sifatida tarbiyalashdan iborat. Shu nuqtai nazardan, yosh tarbiyachilarning malakasi asosan, ularning g'amxo'rliqi ostidagi bolalarning fikrlash mustaqilligi darajasiga qarab baholanadi.

Maktabgacha ta'lim jarayonining barcha yo'nalishlari yosh avlodning leksik fondini boyitish va uni rivojlantirishga qaratilishi lozim. Bog'cha tashkilotlarida til o'stirish mashg'ulotlarini samarali tashkil etish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish muhim ahamiyatga ega, buning asosiy yo'nalishlaridan biri bolalarga til o'rgatishda zamonaviy usullarni tadbiq etishdir. Ushbu innovatsion yondashuvlarni amaliyotga kiritish guruhdagi har bir bolaning o'ziga xosligini

anglash, mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirish va o'ziga xos g'oyalarini amaliy faoliyatda tatbiq etish imkoniyatini oshiradi. Mamlakatimizda maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq rivojlanishi sifatini yanada oshirish maqsadida tarbiyachilarning ijodiy qobiliyatlarini namoyon qilishini rag'batlantirish, o'quv-tarbiya jarayoniga texnologik yangiliklar va ilg'or metodikalarni tatbiq etish talab etiladi.

Maktabgacha ta'lim bosqichida bolaning shaxs sifati shakllanadi va uning kelajakdagi barcha faoliyati uchun mustahkam poydevor yaratiladi. Ushbu bosqichda bolaning nutqini rivojlantirish bilan birga, uning mustaqil, ijodiy va mantiqiy fikrlash qobiliyatini tarbiyalash alohida ahamiyat kasb etadi. Nutq faqatgina aloqa vositasi emas, balki fikrlash jarayonining asosiy shakli va bilim olishning kalitidir.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, nutq o'stirish jarayonining samaradorligi quyidagi omillarga bevosita bog'liq:

1. Zamonaviy va innovatsion yondashuvlarni qo'llash: An'anaviy metodlardan tashqari, interfaol, loyihaviy va vaziyatli o'yin texnologiyalaridan foydalanish bolalarni faol mulohaza yuritishga undaydi va ularning kommunikativ kompetensiyasini oshiradi.

2. Individual va tengdoshlar bilan muloqot muhitini yaratish: Bolalar nafaqat kattalar, balki o'z tengdoshlari bilan erkin muloqot qilish orqali dialog va munozara ko'nikmalarini egallaydilar, bu esa mustaqil fikrlashning muhim omilidir.

3. Pedagogning tayyorgarligi va ijodiy faolligi: Tarbiyachining bilimi, metodik mahorati va yangiliklarga ochiqqligi bevosita o'quv jarayoni samarasiga ta'sir etadi. Shu sababli, pedagoglarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish dasturlarini muntazam tashkil etish zarur.

4. Mazmunli so'z boyligini shakllantirish: Har qanday ta'lim faoliyati bolaning passiv va faol lug'atini boyitish, uni turli vaziyatlarda qo'llash imkoniyatini berishga qaratilishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarni nutq va fikrlash

jihatdan barkamol etib tarbiyalash – bu nafaqat til o‘stirish, balki ularning kelajakdagi ta’lim muvaffaqiyati, ijtimoiylashuvi va shaxsiy rivojlanishining muhim garovidir. Bu vazifani samarali amalga oshirish uchun yagona metodik tizimni yaratish, ilg‘or tajribalarni o‘rganish va tizimli ravishda qo‘llash mamlakatimiz maktabgacha ta’lim sifatini yangi bosqichga ko‘tarishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabyotlar ro‘yxati:

1. Sh.Sodiqova Maktabgacha pedagogika T. Fan va texnologiya 2012 y. F.Qodirova Sh.Toshpolatova M.Azamova. Maktabgacha pedagogika. Toshkent-2013.
2. D.R. Babayeva. Nutq o'stirish nazariyasi va metodikasi. (Darslik). T.«Barkamol fayz media», 2018- y.
3. Lupicheva Natalya Sergeevna "Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutqni rivojlantirish metodikasi"nutqni rivojlantirish bo'yicha ilmiy maqola 03.02.2019.
4. Ergashevna, A. D. (2023). TALABALARDA PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK MOSLASHUVCHANLIK MEHANIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH TEHNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH BUGUNGI MUOMMO SIFATIDA. PEDAGOGS jurnali, 26(1), 13-17.
5. Akramova, D. (2022). Bo'lajak pedagog-psixologlarning maktabgacha ta'lim tizimidagi faoliyati. Science and innovation, 1(B8), 322-326.
6. Akramova, D. (2022). Oliy ta'lim muassalari talabalarida pedagogik-psixologik moslashuvchanlikni mazmun mohiyati. Science and innovation, 1(B8), 2150-2153.
7. Abdiyeva, F. (2022). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI DIREKTORLARINING BOSHQARUV MADANIYATINI TAKOMILLASHTIRISH. Science and innovation, 1(B8), 2154-2156.
8. Yoziyeva, U., & Abdieva, F. (2021). Maktabgacha ta'lim tashkiloti samaradorligini oshirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish muammolari. Obiustvo i innovatsii, 2(11/S), 111-114.